

मातृभाषा पिपल पुस्तकको बारेमा

यो ग्रन्थमाला भाषानुभव विधिबाट तयार गरिएको हो। यस विधिमा लेखकले आफ्नो अनुभवको कथालाई आफ्नै मातृभाषामा तयार पार्दछ।

यस किसिमका कथाहरू सत्य घटनामा आधारित हुनुका साथै गाउँका मानिसहरूको अनुभवासँग मेल खाने र आफ्नै मातृभाषामा लेखिएको हुनाले उनीहरूले यसमा बढी चासो लिन्छन्। वास्तविक अनुभवको घटनाबाट बनेका यस्ता कथाहरू पढ्दा नव साक्षरहरूले पछि आउने घटनाको अड्कल पहिले नै पाउँछन् जसबाट उनीहरूको आत्म विश्वास र वाचन प्रवाह बढ्दै जानुको साथसाथै आफ्नो मातृभाषा संरक्षण र संवर्द्धन हुने हुनाले यसको छुट्टै महत्त्व रहेको छ।

यो ग्रन्थमालाले नव साक्षर पाठकहरूलाई बोली-चालीको भाषाबाट कुशलतापूर्वक किताबी भाषामा लैजान चाहन्छ। जब उनीहरूमा पढ्ने बानी बस्दै जान्छ, परिष्कृत शैलीका नयाँ नयाँ लेखहरू पनि पढ्न सक्ने हुन्छन्।

प्रत्येक शीर्षक छुट्टा छुट्टै भएतापनि यस ग्रन्थमालामा प्रयोग भएका भाषाका विभिन्न रूप, शैली र संरचनाको माध्यमबाट नव साक्षर पाठकहरूले आफ्नो भाषाको विकास गर्न सक्दछन् भन्ने विश्वास गरिएको छ।

याक्खा

प्रकाशक: मातृभाषा केन्द्र नेपाल

मुयावाडा याडाङ्निङ

फाम चिङ - घाक हाक्साङ नेक्हा
फाम्लेक चिङ - माङ्चुमाङ नेक्हा
फिम्लेक चिङ - मि छाक्हा
फिम चिङ - उचुनुङ चेक्लाम्मा निखुवागा भोङ

Copyright © Mother Tongue Centre Nepal

Language: Yakkha
Language Title: Muyaawaangaa Yaangaangning
Author: Jayanda Jimée (Yakkha)
Nepali Title: Maayaa Kholaale Bagaaudaa
English Title: Being Swept away by the Maya Stream
Artist: Ratan Ale
First Edition: 2012
Copies: 500
Publisher: Mother Tongue Centre Nepal

ISBN: 978-9937-533-48-5

छिम्योक्चि

१. छेप्खुवागा पाङ हे?ने वायाना?
२. इसा नुङ छेप्से ख्याना?
३. लाम्बु इमिन इमिन्ना सायाना?
४. से?निङ्ङा इय्हाचि ङ्गायाहा?
५. से?निङा य्यागाना पाङ इमिन्ना सायाना?
६. न्लासानिङ्ङा लाम्बुबे इ लेक्साहा?
७. हे?ना होङ्माडा इसा याङुना?
८. होङ्माडा याङुनिङ इसाडा लाबुहोङ खुना?
९. इमिन्ना होङ्माडा याङ्हेतुना?
१०. हेन्सेन न्नाबे इमिन लेक्सामाना?

पिपल पुस्तकको प्रयोग कसरी गर्ने?

१. दर्शकलाई आवरण पृष्ठ देखाउनुहोस् र शीर्षक पढ्नुहोस्। त्यसपछि, उहाँहरूलाई यो पुस्तक के को बारेमा हो जस्तो लाग्यो, छलफल गर्न लगाउनुहोस्।
२. दर्शकलाई आवरण पृष्ठमा देखिएको चित्रको बारेमा छलफल गर्न दिनुहोस्। (जस्तै: चित्रमा के देख्नुहुन्छ?)
३. किताब जोडसँग पढ्नुहोस्। पढ्दाखेरी आफ्नो औला अथवा प्वाइन्टर (सूचक) ले प्रत्येक पढिरहेको वाक्य देखाउनुहोस्।
४. वाक्यलाई जोडसँग पढ्नुहोस् र उहाँहरूलाई आफूसँगसँगै दोहोर्‍याउन लगाउनुहोस्। यसो गर्दा पनि आफ्नो औला वा प्वाइन्टरले पढिरहेको वाक्य देखाउनुहोस्।
५. दर्शकलाई ३ देखि ४ जना सम्म पर्ने गरी स-साना भुण्डमा विभाजित गर्नुहोस्। प्रत्येक भुण्डलाई एक पटकमा एउटा वाक्य वा पुरै एक पेज जोडसँग देखाउनुहोस्।
६. त्यसपछि प्रत्येकलाई पुरै किताब जोडसँग पढ्न लगाउनुहोस्। अथवा,
 - प्रत्येकलाई पटकमा एउटा वाक्य वा एक पेज पुरै पढ्न लगाउनुहोस्।
 - यदि कोही आफै पढ्न नसक्ने हुनुहुन्छ भने कोही एक जनालाई सहयोग गरिदिन अनुरोध गर्नुहोस्।
७. कथाको बारेमा केही प्रश्नहरू सोध्नुहोस्। किताबको अन्तिम पृष्ठमा भएका प्रश्नहरूलाई refer गर्नुहोस्।

मुयावाडा याडाङ्निड

का मिया सायाङ्निडा कोङ्गुगा तेन्बे
आङ्दुङ्हा तुखि हाकु चा का लो?वाचि
प्याकडा डाङ्दुनेसुक्सुहा बाङ्हा चे?या ना
ताप्लिकपे छेप्तामाहा।

चिङ्खुबा: रतन आले

ISBN: 978-9937-533-48-5

other side. The other brothers quickly brought me out of the stream. All the brothers and sisters said, “Luckily, we came and rescued you otherwise...” Then I said, “Otherwise I would have been drowned, swept away by the stream.” But I was so frightened that my heart was trembling. After that I tried to get up, but my hands and legs had become weak so I could not walk.

There were two ways. One way was very difficult; it had steep paths and big jungles. The other way was along the bank of the stream where there were huge rocks and a waterfall. Then some sisters asked me, “You tell us. Which way we should go?” I said, “Though it’s a long and steep way, let’s go that way, because we won’t need to cross the stream.” But we didn’t have enough time to go by the long way. So we decided to go by the way which goes through the stream because it was shorter.

Not only at that one place but also in many other places we had to cross streams. We even had to cross the same stream in many places. I could not walk because of fear. In the difficult places such as on the slope of a hill and the bank of the stream where there were big rocks, the brothers carried me. We were eventually able to reach our homes, escaping out of the mouth of death.

At that time, in the villages in the hilly areas, there were neither good roads nor were there bridges across the streams. But nowadays there is a good road in these places. There are vehicles that move along the road. There is a new bridge over the stream, too. But there are still streams, such as the Maya stream, which have no bridges. How good it would be if bridges were built over all of those streams!

walking. Anyway we ate a little of the food and then slept. Just as we were going to sleep, a pack of jackals started howling and howled for whole night so we were unable to sleep.

The next day we left that house early in the morning to begin walking. We reached Khandbari at night after walking for the whole day. The following day we went to take the exam. Many people from far away had come there to take the exam. After the exam, we became acquainted with new friends and we visited the town of Khandbari in the afternoon. On the way, there was a beautiful statue of the famous poet Laxmiprasad Devkota. There were many houses and shops in the town. There was a statue of another poet Bhanubhakta Acharya at the middle of the market in the town.

On the third day, we left in the cold air of early dawn to go back to our homes. Though there were difficulties, we were returning chatting and laughing. Suddenly it thundered. Because of the thunder, our hearts were terrified, and it began to rain heavily, and there was a real storm. At the same time, there was lightning. We were very frightened. Our hands and feet were already freezing from the cold water, but we kept walking anyway.

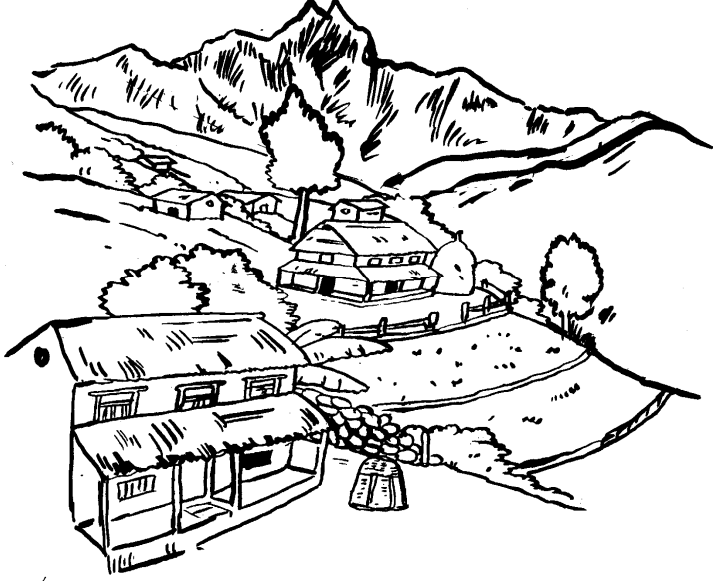
After that, we had to cross big, big streams on the way. When we came near the Maya stream, it was flooding because of the rain. We were frightened at seeing the flooding stream. After that I said, “How can we go across?” Then the boys said, “What can we accomplish by being afraid? It will be dark soon. There isn’t even a bridge.”

We sat there for a while and then we went into the stream with the help of the brothers. After we had just gone into the water, in the middle of the stream, the water came up to our necks, so it was difficult for us to breath. At that time, before I realized what was happening, the stream swept me away to the

आका पाङ नेपालगा नाम्लोन
कोङ्गुबेत्ना घाक हाकिनङ हि लेत
चान्चान्ना आखुबा ताडालामे नाङ्ग्राङ्गा
उलाङ्छोक्बे?ना तुमोक बाङ्ना तेन्बे
आमे?ना। न्हे याक्खाबाचिगा युक्थाम
ओम।

ङ्खा?लामाङ आका पाङ कोङ्गुबे
वे?नाडा का न्हाडा हेकोहा कालो?वाचिचा

Being Swept away by the Maya Stream

My house is at the bottom of the second big mountain in the Makalu Eastern hilly region of Nepal at Tamafok village, one of many villages. This is where the Yakkha people live. Because my house is in the hilly region, many other people and I had to go far away to study. In this way, my studies reached the secondary level. It was about three years ago that I, along with other girls and boys from the village, six people altogether, walked to the headquarters at Khandbari to take the SLC exam.

It took two days to reach that place. While we were walking, at times we had to go uphill and at times downhill and sometimes we got very thirsty. Because of walking for such a long time, our legs began to hurt. It began to get dark, and the cattle went to their sheds. The wild animals were also going to their shelters. Everywhere the cicadas were making a noise. In some places we saw fireflies. We were walking uphill through the jungle, wiping away the sweat. After coming out of the jungle, we looked around and saw faint smoke. After that, we were fascinated by the smoke and, as we looked, we saw a small house like a hut. Then the boys said, “What should we do now? Could we stay in that house?” Then I replied, “Let’s stay here, otherwise where can we stay? There is no other house to stay in.” After that, we went to that house, having decided to stay there.

When we reached the house, there were two old people. One was a man, and the other was a woman. Then one sister asked the old man, “Grandfather, may we stay here tonight?” Then he said, “Children, where have you come from and where are you going? Okay, you can stay here. We will eat whatever we have; anyhow we will stay together.” We were very thirsty from walking so we asked for some water and drank it. That water was so tasty and it quenched our thirst. Then we talked a long time with that old man. After some time, the old woman called us to have the meal, as it was ready. We had the meal. The meal was not particularly tasty, perhaps because of our tiredness from

प्याक या?मिचि काइह्या लो?वा उचुन
चोकमा न्दोक्तुम्डान्। तुक्नुड तुखि लाखि
आड्साड पाड्भाड एमाड्दु-एमाड्दु
आखुबा चिन्मालाड्बे मिमिक सिक्ला चिन्से
खे?मासाया। ड्खा?लामाड चोकसाड
सिक्ला चिन्साड ख्याड्निड्डा का मि?याड
तोरोकडा तासुड। ड्खा?लामाड्निड्डा ना
हाकिनड सुम्फि वालिड् ओन्दाड्हागा चे?या

खोलाको किनारै किनार ठूलठूला ढुङ्गा, अग्लो छाँगा पनि थियो। अनि दिदीहरूले मलाई सोध्नुभयो, “तिमी भन त अब कुन बाटो जाने?” मैले भने, “लामो र अप्ठ्यारो भएपनि भीरकै बाटो जाऊँ, किनकी खोला तर्नु पर्दैन।” तर हामीसँग लामो बाटो हिँड्नेपर्याप्त समय थिएन। त्यसैले खोलाको बाटो अलि छोटो भएको कारण हामी त्यहीँबाट जाने निर्णय गर्‍यौँ र हिँड्यौँ पनि।

एउटा मात्र हैन, धेरै वटा खोलाहरू तर्नुपर्थ्यो। म डरले हिँड्नै सकिन, अप्ठ्यारा ठाउँहरू जस्तै: भीरको बाटो खोलाको किनारको बाटो जाँदा ठूल ठूला ढुङ्गाहरू थिए। त्यहाँ दाइहरूले मलाई बोक्नु भयो। अनेक दुःखहरूको सामना गर्दै अनि मृत्युको मुखबाट पनि बाँचेर हामी बल्ल-बल्ल घर पुग्न सफल भयौँ। यसरी नै पहाडको गाउँ ठाउँ न त राम्रो बाटाहरू नै थिए, न त खोलाहरूमा पुलनै थिए। तर अहिले भने उक्त ठाउँमा राम्रो बाटो बनिकन गाडी पनि चलन थालेको छ। खोलामा पनि ठूलो नयाँ पुल निर्माण भएको छ। तर पुल नभएका माया जस्ता खोलाहरू अबै त्यहाँ छन् र कति मान्छेहरू बगाउलान् पनि। ती खोलाहरू सबैमा पुल निर्माण भइदिएको भए अबै कति राम्रो हुने थियो।

ओम। का न्हाडा आफुचि आनाचिनुड या
खिड लेक्सिङ्होड आनिङ्गा सदरमुकाम
खाँदबारी बाङ्नाबे एस एल सी छेप्से
खेइड।

खे?इङ्निङ्गागो लाम्बुचा हि लेत
आखुबा माङ्दुना साया। न्हाडा लाम्साङ-
लाम्साङ खे?इङ्निङ्गा लाम्बुचा इमा
उथामालाङ इमा उइमालाङ, खे?मा साया।

कोङ्गु, भिरिक चोक्साङ नाम्चा
हेलेक्हेलेक वे?माडा ओक्खिपिक्खि
लेङ्साङ लामिङ। लाङ्चिचा तुक्नुङ
न्दुगाब्बाहोङ कुइम्चा लेक्साराया। घाहाक
पाङ्हिङ्यानुङ पुङ्दाभ्याचिचा उङ्चि
युक्थाम्बे य्यागाब्बा। कोक्छ्याङ्चिचा
कामा न्दारोक्कुचि। ओप्च्योङ्मेक्किचिचा
लोम्मा न्दारोक्कु। कानिङ्छेन पुङ्दै-पुङ्दा
उथामालाङ उथामालाङ माडा सोक्मा
सोसाङ लामिङ। पिरिक्पिरिक लोन्दाहा
ह्वाङ्मा तुक्साङ लाम्मा लाम्माडा
इमिन्होङ कानिङ पुङ्दाभाङ लोन्दिङ।
योरोक-खेरेक, तोरोक-मोरोक, इधुरुम
सोम्डानिङ्ङा न्हे मोरोक्का मिमिक
मोरोप्मोरोप मेक्खा ओता। न्हाङा न्ना
मेक्खाबे निङ्वाभाङ सोम्डानिङ एको मिना

कुराहरू गर्दै फर्किरहेका थियौं। अचानक आकाश गड्गडायो।
आकाशको गर्जेले हाम्रो मुटु नै ढुक ढुक भयो। एक्कासि मुसलधारे
भरी र आँधीबेहरी आयो। त्यतिकैमा आकाशमा बिजुली चम्किएर
चट्याङ पनि पज्यो। हामी असाध्यै डरायौं र पानीले निथुक्कै भिजेर
जाडोले हातखुट्टा सबै कट्याङ्ग्री सकेको थियो। तर पनि हामी
हिँडिरह्यौं।

हामी हिँड्ने बाटोमा ठूला-ठूला खोलाहरू पनि तर्दै
जानुपर्दथ्यो। हामी माया खोलाको नजिक पुग्यौं। त्यहाँ भरी परेकोले
गर्दा एकदम ठूलो डरलाग्दो बाढी आएको रहेछ। खोलामा बाढी
आएको देखेर हामी असाध्यै डरायौं। त्यसपछि मैले भने, “अब हामी
कसरी जाने?” अनि दाइहरूले भन्नुभयो, “डराएर के गर्ने रात पर्न
लाग्यो, नहिँडी भएन” पुलपनि थिएन।

अनि केहिबेर बस्यौं र खोला तर्ने क्रममा दाइहरूको सहायता
लिदै खोलामा पस्यौं। त्यसपछि पसेको मात्र के थियौं, बीचमा पुग्दा त
पानी हाम्रो घाँटीसम्म आएर सास फेर्ने गाह्रोभयो। त्यतिबेला मैले केही
थाहा पाइन। मलाई त खोलाले बगाएर तल्लिर पुर्‍याएको रहेछ।
त्यसपछि अरु दाइहरू हतार-हतार आएर मलाई उद्धार गरी खोलाबाट
बाहिर निकाल्नुभयो। त्यसपछि सबै दाजु अनि दिदीहरूले भन्नुभयो,
“धन्न! हामी आएर निकालेर मात्र नत्र” अनि मैले भने, “नत्र त
खोलाले बगाएर म मर्नेथिए नि।” तर म असाध्यै डराइरहेको थिएँ,
मेरो मुटु नै थरथर काँपीरहेको थियो। त्यसपछि हिँड्न खोज्दै थिएँ, तर
मेरा हातखुट्टा लल्याक्लुलुक भएर खुट्टै लागेन।

त्यहाँ दुईओटा मात्र बाटाहरू थिए। एउटा बाटो असाध्यै
अप्ठ्यारो भीरैभीर र ठूलठूलो जंगल थियो। अर्को बाटो चाहि

हामी उक्त घरमा पुगेपछि सोधखोज गर्दा त्यहाँ बूढो मान्छे र बूढी आमै दुईजना मात्र हुनुहुँदो रहेछ। त्यसपछि दिदीले त्यहाँको बूढो मान्छेलाई भन्नुभयो, “हजुरबा हामी आज यहाँ बास बस्न सक्छौं?” त्यसपछि त्यो बूढो मान्छेले भन्नुभयो, “ए नानीहरू कहाँदेखि आउनु भयो र कहाँसम्म जान लाग्नु भयो? बस्नुहोस् न, जे छ त्यही खाउँला जस्तो हुन्छ त्यस्तैमा बसौंला।” त्यसपछि हामी सबैजना खुशी हुदै आ-आफ्नो भोलाहरू बिसायौं। धेरै हिँडेकोले गर्दा धेरै तिर्खाएका थियौं र पानी मागेर पालैपालो गरी स्वादिलो गरी पियौं। त्यो पानी यति मिठो रहेछ कि हाम्रो थकाईनै मेटिदियो। त्यसपछि हामी त्यहाँको हजुरबासँग धेरै कुराकानी गर्‍यौं। केही छिनपछि खाना तयार भएर त्यहाँको बूढी आमैले खाना खान बोलाउनु भयो। त्यसपछि हामीले खाना खान सुरु गर्‍यौं। खाना यस्तो नमिठो लाग्यो सायद दिनभरको थकाइ र हिँडाइ पछि पानी पिएर होला। जसरी भएपनि अलिअलि खाएर सुत्‍यौं। हामीहरू निदाउन मात्र के आँटेका थियौं, जंगलमा धेरै स्यालहरू भेला भएर रातभरि कराउन थालेकोले हामी सुत्नै सकेनौं।

हामी बास बसेर भोलि बिहानै फेरि हिँड्न थाल्यौं। दिनभरिको हिँडाइले धेरै थाकेर राती मात्र खाँदबारी पुग्यौं। भोलि बिहान हामी परीक्षा दिन परीक्षा हलमा प्रवेश गर्‍यौं। त्यहाँ धेरै टाढा-टाढाबाट पनि धेरै साथीहरू परीक्षा दिन आएका रहेछन्। परीक्षा दिइसकेपछि हामी बजार जाँदा बाटोमा एउटा सुन्दर लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाको शालिक नयाँ साथीहरूसँग पनि चिनजान गर्‍यौं र दिउसो बजारतिर निस्क्यौं। त्यस बजारमा धेरै घरहरू र पसलहरू पनि थिए। त्यहाँ पनि वरिपरि बजारको बीचमा आदिकवि भानुभक्तको पनि शालिक थियो।

पर्सिको दिन बिहानै मिरमिरे घामको किरण र चिसो बताससँगै हामी घरतर्फ फर्क्यौं। अनेक दुःख, कष्ट भएपनि रमाइला-रमाइला

होप्होप्ना पाङ ओता। न्हाडा आफुचिडा
ङ्गाया, “हाकु कानिङ इ चोगि न्ना
पाङ्बेमाङ वाइ?” न्हाडा का लुङ्चिङ,
“हाकु न्हेमाङ वाइ, मान्होङ हे?ने वामाहा
हेकोहा पाङ्चिचा न्हेखाए युम्बे म्हानिन।”
न्हाडा न्हे?माङ वामाहा कासाङ कानिङ न्ना
पाङ्बे खेइङ।

न्ना पाङ्बे पाघ्याम नुङ माघ्याम
हिप्पाङ्से वाइसाचि। न्हाडा एको आनाडा

माया खोलाले बगाउँदा

न्ना पाछ्याम छिम्दु, “हाओ आपुम न्हे
युक्थाम याक्मा तोङ्मे?ना?” न्ना
पाछ्याम्डा काया, “ए बाबु मामुचि हे?नाङ
ताएनितिघा हे?ने खेइहेक्सिगा लोप्पिलो
वायानिएबा, इह्या वे?हा ड्खामाड मिमिक
चाम उडुम।” ड्खा?निङ्डा कानिङ
लाम्माडा लाम्माडा तुक्नुड वे?माडा

मेरो घर पूर्वी नेपालको मकालु हिमालको फेदी, तामाफोक
भन्ने गाउँमा पर्छ। यहाँ बाक्लो याक्खा बस्ती पाइन्छ। मेरो गाउँघर
पहाडी क्षेत्रमा पर्ने भएकोले त्यतिबेला भनेजस्तो सजिलो अनि
नजिकमा विद्यालय नहुदा पढ्नको लागि धेरै टाढा जानुपर्थ्यो। यसरी
नै पढ्दै जाने क्रममा मेरो पढाई मा. वि. स्तरमा पुग्यो। करीब तीन
वर्ष अघिको कुरा हो, म लगायत गाउँका दाइ र दिदीहरूसँग जम्मा ६
जना भएर सदरमुकाम खाँदबारीमा S.L.C. परीक्षा दिन भनी हिँड्यौं।

पैदल हिँडेर त्यस ठाउँमा पुग्न हामीलाई दुई दिन लाग्थ्यो।
हामी हिँड्दै जाँदा बाटो कहिले उकाली त कहिले ओराली गर्दै
टन्टलापुर घाम अनि तिर्खाले प्याक्प्याक् हुँदै हिँडिरह्यौं। हिँडाइको
बोभले हाम्रा खुट्टाहरू पनि ज्यादै दुख्न थाले। साँझ पर्दै जानाले
अँध्यारो पनि हुन लाग्यो। गाईबस्तुहरू आ-आफना गोठतिर लाग्न
थाले। जंगली जनावरहरू पनि आ-आफ्नै आश्रय स्थलतर्फ लाग्न
थालिसकेका थिए। जताततै भयाँउकिरीहरू कराउन थाले। कहीं कतै
जुनकिरी पनि देखिन थालिसकेका थिए। हामी चाहिँ जंगलै-जंगल,
उकालै-उकालो ठूलो सास फेर्दै, पसिना पुछ्दै हिँड्दा-हिँड्दै हामीले
बल्ल जंगललाई पार गर्नुपर्छ। जंगलबाट निस्किसकेपछि हामीले
वरिपरि नियाल्यौं र अलि तलतिर हेर्दा मधुर धुवाँ अनि धिपधिप बत्ति
बलिरहेको देख्यौं। त्यसपछि हामीले त्यतातिर नियालेर हेर्दा एउटा
सानो भुप्रो घर देख्यौं। त्यसपछि दाइहरूले भन्नुभयो, “अब हामी के
गरौं? त्यही घरमा बास मागेर बसौं।” अनि मैले भने, “त्यहीँ बसौं,
नत्र कता बस्ने नि फेरि यताउता नजिकै अरु घरहरू पनि छैनन्।”
त्यसपछि त्यहीँ नै बस्ने निर्णय गर्दै हामी त्यस घरतर्फ लाग्यौं।

आनिङ जयन्दा जिमी (याक्खा) ओम। का तुमोक
तेन्बे २०४७/०१/१२ बे वायाङ्ना। का बी ए बे
छेप्मासिम्मेङ्ना।

सिइमिसिङ्होड माङ्च्वा नाक्तुम्चिम्डा।
माङ्च्वा चिनुङ एखुम्दु एखुम्दु साया,
सोकमाचा प्याक न्दाया। युङिङ,
सालापुलाचा लेन्दिङ। न्हाडा चामा चामा
तारोक्तुम्डा। ङ्खा?निङ्डागो कानिङ
तुक्नुङ याङ्सि?माडा लोप्पि चामा खिउचा
न्खुम्दिन एतुम्डा। ङ्खोङ्चा मिमिक
चाम्डाहोड इप्सिङ्ग। से?निडा से?नाम्फोक

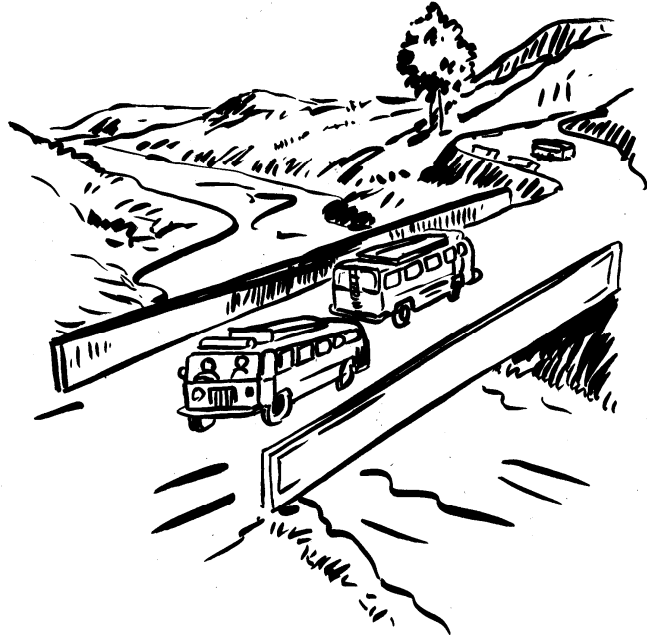
स्यालचि इंगायाहोड घाहाक आनिड
यु?माचि फोटिसिचि।

वान्दि भेनिक्डा लाम्मा तारोक्तुम्डा।
ले?नामचुक लामिइड्होड होघोप
याड्सिसाड खोड्सिसाड ना?मासेक्डा
तासुम्डा। न्हाडा वान्दि भेनिक्डा छेप्तुम्डा।
माड्डुमाड्डुहा प्याक या?मिचिचा छेप्से
न्दायामासा। घाहाक्डा छेप्तिम्डाहोड

हेन्सेन न्नाबे एको माडा थाक्लुम्चा
म्फाक्तुक्सु। गाडिचिचा लुकमा
न्दारोक्तुक्सु।

इस्वा?निङ्गो मुयावा लो?वा होड्माडा
इखिड या?मिचि याड्हेत्वाचि। हाकुचा
इस्वा?ला हाएकोहा होड्माचि प्याक इवे।
इस्वा घाक्पेचा थाक्लुम्चि म्फाक्तुचिनिङ्वि
इखिड उचुन लेक्साबि।

काम्निभाक्चा लाप्तिङ। न्हाडा ले?निडा
कोसे इनइनमाबे खेइङ। खे?मासिइङ्निङ्डा
लाम्बुबे लक्ष्मीप्रसादका एको तोरमा वाया।
न्हाडा कोसाङ कोसाङ् खे?इङ्निङ
इन्इन्मागा उलुम्बेचा भानुभक्तागा हेकोना
तोरमा वाया। उचुम्फाक्का लेन भेनिक नाम
छुरिरिनुङ चिना हि?वा चासाङ एङ्गा
युकथामबे लासिङ।

लाम्माइ ह्यासारव्याडान्होङ आफुचिडा
खुसाङ खुसाङ तामेता। खा?लामाङ
चोकसाङ प्याक तुखि लाखि आङ्साङ
सिमाभाङ्चा हिडाङ्होङ भिरिकभाङ्चा
काङ्खेसाङ इ चोकसाङ पाङ्बे तासुम्डा।
कोङ्गुमाङ कोङ्गुगा तेन्बे ना उचुन्हा
लाम्बुचिमाङ ड्वाया ना थाक्लुम्चिमाङ।

युन्चामाहा चोक्साड लाम्मासिइङ्हा
 थाप्थुम्बे ताङ्खेड लुङ्मा होतुनुड घुरुड
 घुरुड कामा तारोक्तु। न्हाडागो माडा
 वासिक्नुड कुहिक ताया। वासिक्डा पुलुम
 पेतिबिमिसिड, चुङ्डाआनिड लाङ्मुक्चिचा
 घाहाक न्थोताब्यामासा। इङ्खा?निङ्डा
 पेरछु?वाचा आया, कानिड तुक्नुड
 किसितिइड। किसि?माडा इ चोक्माहा
 इङ्खोङ्चा कानिड लामिमिसिड।

इङ्खा?निङ्गो इ चोक्माहा कुइम्चा
 लेक्सेहेक्सासा। न्हाडा होङ्मागामाड लाम्बु
 किमालुलु, छाक्ना होङ्चा मि?याड
 लुक्लुक्ना सायाहोड न्हाडामाड खेखुवा
 लेक्सिचिड।

एकोसे म्हेन्ना हिच्चिसे म्हेन्ना प्याक
 होङ्माचि काक्मा न्साया। का किसि?माडा

मान्होङ्गो!” न्हाडा का कायाड, “मानोङ्घो
का याङ्हेताङ्होड स्याङ्बिलाए।”
ङ्खा?निङ्गो कागो किसि?माडा आका
आलुङ्मागो थोकोकोक योडा। लाम्मागा
चोङ्म्याङ्ना आलाङ्चिमाड फाकमै
म्फाक्तानिन।

न्हाडा लाम्माहा लाम्बुचिचा हिचिचसे
ङ्वाया। एको लाम्बु केङ्घे?नानुड
चान्चान्ना कोङ्गुई कोङ्गु न्हाडा पुङ्दै
पुङ्दानुङ्ना साया। एक्कोना लाम्बु होङ्माइ
होङ्मागा उलाप्उलाप, एछाक्एछाक न्हाडा
कि?मालुलुना छाङ्गाचा वाया। न्हाडा
आनाचिडा का छिम्दा, “हे?ना लाम्बु
खे?माहा हाकु न्दा कायास्या?” न्हाडाका
लुङ्चिड, “छाक्नाहोङ्चा कोङ्गुगा
लाम्बुमाड खेइ होङ्माचिगो ङ्गाङ्मेनिन्।”

लाम्बुबे माम्हा होङ्माचिचा काक्साड
खे?माहा न्साया। कानिड मुयावा होङ्मागा
उयुम्बे तासुम्डा। वासिक तायानाडा
होङ्माचिबे माडा माखुरतुतु होङ्माचि
म्बुयामासा। मा होङ्मा निसुम्डाहोड
कानिड तुक्नुड किसितिड। लुङ्माचिचा
छुलुम्छुलुम न्जोगा, न्हाडा का लुङ्चिड,

“हाकु कानिड इ चोगिइ?” आफुचिडा ल्या,
“किसि?माहोड इ चोक्माहा थाक्लुम्चिचा
म्मानिन् मेलाम्ले लेक्सान्।” ड्खोड कानिड
होड्मा काक्खुबा लेक्सिड्होड आफुचिडा
फासाड होड्मा तासुम्डा।

उलुम्बे तासुम्डानिड्गो माडच्वाचा
आनिड खोन-खोन ताया। ड्खा?निडा

सोक्माचा छोप लाबुहोड सोमामाड
लेक्सारुख्यान। न्हाडा कागो इहाचा
आनिड्वाबे ड्डासुराडान। ड्खा?निड्बे
कागो होड्माडा याड्हेताड्होड मोरोक्डाले
तामेतामासामाड्ना। ड्खानिड्बे आफुचिडा
सोलोक का होड्माभाड लोन्दाभोक्सा।
न्हाडा घाहाक आनाचि आफुचिडा का ल्या,
“इमिन्होड कानिड उन्नेनिन्होड्सेपा

